

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

05 червня 2020 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я

№ 30

Упродовж поточного року судова гілка влади, а особливо суди першої та апеляційної інстанцій, перебувають у критичному стані через недофінансування. На це неодноразово звертали увагу Рада суддів України та органи суддівського врядування.

Так, за повідомленнями, що надходять до Ради суддів України від різних судів, у них майже відсутні кошти на поштові відправлення, придбання паперу, утримання приміщень, оргтехніки, інформаційних систем, виплату винагороди присяжним тощо.

Вивчення цього питання показало, що причиною такого стану є відсутність належного фінансового забезпечення судів поточними видатками для здійснення судочинства у 2020 році. Бюджетні призначення на ці потреби передбачені в обсязі 444,7 млн. грн., в той час, коли касові видатки у 2019 році на ці потреби склали 1 млрд. 159,9 млн. грн. Різниця між плановими показниками на 2020 рік та касовими видатками 2019 року по двох основних кодах економічної класифікації видатків (2210 "Предмети, матеріали, обладнання та інвентар" та 2240 "Оплата послуг (крім комунальних)") становить майже 815 млн. грн., з них:

- по господарських судах – 69 752,4 тис. грн.;
- по окружних адміністративних судах – 65 972 тис. грн.;
- по місцевих загальних судах – 432 250,8 тис. грн.;
- по апеляційних загальних судах – 182 028,1 тис. грн.;
- по апеляційних адміністративних судах – 39 889,4 тис. грн.;
- по апеляційних господарських судах – 25 057,1 тис. грн.

Якщо збільшити зазначений обсяг видатків споживання, проведених у 2019 році, на коефіцієнт приросту розглянутих справ (1,038) та індекс інфляції споживчих цін (1,06), то їх дефіцит по Україні складає 831,6 млн. грн.

Питання неприпустимо низьких показників фінансового забезпечення діяльності судів, органів і установ в системі правосуддя, закладені в бюджеті на 2020 рік неодноразово порушувалося перед Кабінетом Міністрів України, Міністерством фінансів України, Верховною радою України, Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики та Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету як перед, так і після прийняття Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік".

Проте на сьогодні проблема залишається невирішеною і уже набрала загрозливого характеру для здійснення судочинства як такого взагалі.

Трапляються навіть випадки, коли Міністерство фінансів України не погоджує пропозиції Державної судової адміністрації України щодо перерозподілу коштів у межах наявних бюджетних призначень.

Так, наприклад листом від 28.04.2020 № 11-8550/20 Державна судова адміністрація України звернулась до Міністерства фінансів України з пропозицією щодо перерозподілу бюджетних призначень між видатками на оплату праці та поточними видатками на забезпечення судочинства в обсязі 200,0 млн грн, що дало б змогу забезпечити суди матеріалами та послугами на декілька місяців. Однак, Міністерством фінансів України листом від 20.05.2020 № 08020-09-6/14931 запропоновані зміни не погоджені.

Натомість аналіз ситуації, що склалась з фінансуванням судів першої та апеляційних інстанцій, дає підстави вважати, що питання фінансового забезпечення належних умов функціонування судів можливо вирішити тільки внесенням змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік" шляхом збільшення видатків на ці цілі у сумі 831,6 млн гривень.

Крім того, 17 квітня 2020 року опубліковано Закон України "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік" від 13.04.2020 №553-IX (далі – Закон № 553-IX).

Законом № 553-IX виключено пункт 11 Прикінцевих положень Закону України "Про Державний бюджет України на 2020 рік", яким доручалося Кабінету Міністрів України за підсумками виконання Державного бюджету України у першому кварталі 2020 року розглянути питання щодо збільшення видатків Державній судовій адміністрації України на забезпечення здійснення правосуддя у необхідному обсязі.

Судова гілка влади з огляду на складну ситуацію в країні, здійснила розрахунки мінімально можливої критичної потреби у фінансових ресурсах за бюджетною програмою 0501020 "Забезпечення здійснення правосуддя місцевими, апеляційними судами та функціонування органів і установ системи правосуддя", і ця сума становила 3382,5 млн грн.

Однак названим Законом бюджетні призначення за цією бюджетною програмою були збільшені лише на 1 077,7 млн грн, що фактично поставило під загрозу можливість здійснення правосуддя судами першої та апеляційної інстанцій.

Зазначені кошти були виділені на оплату праці працівників апаратів судів. Водночас вони не дають можливості забезпечити оплату працівників на належному рівні.

Здійснені заходи дали змогу довести рівень місячної заробітної плати у середньому на одного працівника виходячи з річних асигнувань до величини 8,1 тис. грн, тоді як у минулому році середній рівень місячної заробітної плати склав – 18,4 тис. гривень.

В той же час на адресу Ради суддів України продовжують надходити численні звернення від апаратів судів про надзвичайно низький рівень оплати

праці. У деяких регіонах сума виплачених коштів за місяць по окремим посадам не перевищує розміру мінімальної заробітної плати. І це напряду пов'язано з відмовою держави фінансувати судову гілку влади на тому рівні, який би забезпечував її незалежність.

Загальновідомо, що незалежність суду має першочергове значення для верховенства права, оскільки в усіх національних законодавствах це положення формується як основоположний принцип судоустрою та судових проваджень. На міжнародному рівні принцип незалежності судової гілки влади визнається як одна з найвагомійших рис демократії як такої.

Аналіз міжнародних актів та рішень Європейського суду з прав людини дозволяє констатувати, що на міжнародному рівні визнано необхідність забезпечення незалежності судової гілки влади, зокрема через запровадження та забезпечення практичної реалізації інституту розподілу влади, закріплення незалежності судових органів на рівні конституцій чи національного законодавства з одночасним встановленням чіткого імперативу поважати незалежність судових органів носіями політичної влади та здійснювати її належне фінансування, заборону втручатися у діяльність суду у будь-якій формі.

Належне фінансування судової гілки влади має безпосередній зв'язок із забезпеченням принципу її незалежності. Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя (це передбачено статтею 130 Конституції України).

Це означає, що Конституція України закріпила істотні організаційні моменти, що стосуються фінансового забезпечення судів та суддів, які включають в себе й обсяг бюджетних призначень. При цьому під належним фінансовим забезпеченням слід розуміти таке, що сума бюджетних призначень визначається Державним бюджетом України і має ефективно забезпечувати потреби матеріально-технічного характеру й оплати праці не лише суддів та працівників судів, а й оплату праці працівників та посадових осіб органів суддівського врядування і самоврядування з метою ефективної реалізації принципу незалежності судової гілки влади.

Тобто належним обсягом фінансового забезпечення є обсяг, який дозволяв би судовій гілці влади здійснювати повноваження із здійснення правосуддя, а суддівському корпусу – уникнути будь-якого впливу на носіїв судової влади внаслідок матеріальної залежності.

Існуючий на сьогодні обсяг фінансового забезпечення судової гілки влади є вкрай незадовільним і ставить під загрозу можливість відправлення правосуддя.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Моніча Б.С. про критичний стан з відправлення правосуддя в умовах недофінансування судової гілки влади, відповідно до статті 126, частини восьмої статті 133 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та

Положення про Раду суддів України, затвердженого Х позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (зі змінами), Рада суддів України

вирішила:

1. Звернути увагу Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Верховної ради України, Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, народних депутатів України, що існуючий на сьогодні обсяг бюджетних призначень судової гілки влади є вкрай незадовільним і ставить під загрозу можливість відправлення правосуддя в Україні.

2. Вважати, що такий обсяг фінансових ресурсів для судової гілки влади є відмовою держави фінансово забезпечити судову гілку влади на тому рівні, який би гарантував її незалежність всупереч Конституції України, міжнародним актам та рішенням Європейського суду з прав людини.

3. Вимагати від Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Верховної ради України, Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та Комітету Верховної Ради України з питань бюджету, народних депутатів України негайно розглянути питання щодо збільшення видатків Державній судовій адміністрації України на забезпечення здійснення правосуддя судами першої та апеляційної інстанцій у необхідному обсязі.

**Голова
Ради суддів України**

Б.С. Моніч